KNYGOS

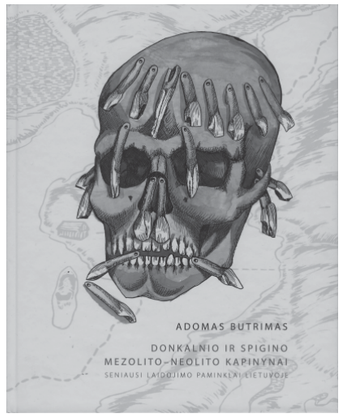

Adomas Butrimas
Donkalnio ir Spigino mezolito-neolito kapinynai. Seniausiai laidojimo paminklai Lietuvoje. V., 2012
Dailininkė *Rasa Janulevičiūtė*

Monografijoje apbendrinami intensyvūs tarptautiniai ir tarpdalykiniai dviejų Žemaičių aukštumoje esančių akmens amžiaus kapinynų, svarbių Lietuvos kultūros paminklų, 1981–2011 m. tyrimai. Teigiama, kad Donkalnio ir Spigino kapinynų tyrinėjimai jau dabar padeda ir ateityje padės spręsti daugybę klausimų, reikšmingų ne tik Baltijos regiono, bet ir visos Europos akmens amžiaus žmonių kultūrinei ir biologinei istorijai pažinti. Monografijoje aptarti visi Lietuvos mezolito ir vėlyvojo neolito paminklai.

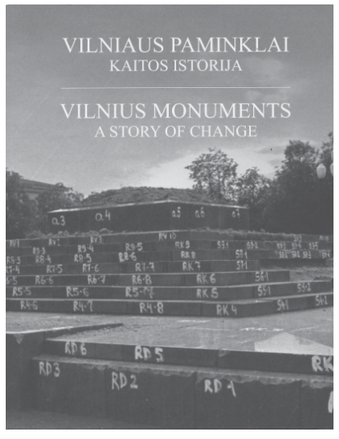

Vilniaus paminklai. Kaitos istorija. V., 2012
Sudarė *Eglė Mikalajūnė, Rasa Antanavičiūtė*
Dailininkė *Aušra Vismantaitė*

Knyga skirta Vilniuje esančių, buvusių ir galėjusių būti paminklų istorijai. Nebandant aprėpti visų kada nors mieste pastatytų paminklų, siekiama pažvelgti į Vilniaus paminklų istoriją, išryškinti bendresnius procesus, vienijančius skirtingus politinius laikotarpius: nuolatinę paminklų kaitą, su paminklais siejamus ideologinius ginčus, diskusijas dėl jų meninės formos, greta paminklų vykstantį gyvenimą. Knyga sudaryta iš dviejų dalių: kritinės, kurioje šia tema pasisako kviestiniai autoriai – Vilniaus istorijos bei miestų kultūros tyrėjai, – ir istorinės, lydimos gausios iliustracinės medžiagos bei iš istorinių šaltinių atrinktų citatų.

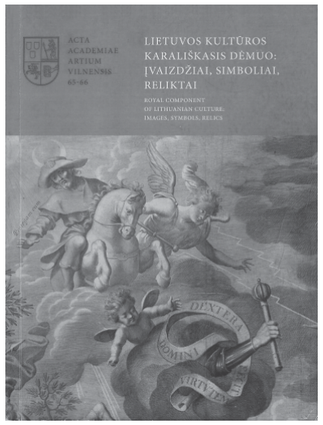

Lietuvos kultūros karališkasis dėmuo: įvaizdžiai, simboliai, reliktai. V., 2012
Sudarytojos *Jolita Liškevičienė, Sigita Maslauskaitė, Gabija Surdokaitė*
Dailininkė *Edita Namajūnienė*

Dvigubas (Nr.65–66) „Acta Academiae Artium Vilnensis“ tomas, kuriame publikuojama 2011 m. VDA surengtos tarptautinės mokslinės konferencijos medžiaga. Konferencijoje buvo perskaityti 22 pranešimai, kuriuose buvo siekiama apčiuoti karališkosios reprezentacijos tradiciją ir jos adaptavimą pasaulietinės bei bažnytinės valdžios srityse. Pranešimai apėmė gana didelį temų ir problemų spektrą, tad ir šią knygą sudaro trys dideli skyriai: „Viduramžių karalystės ženklai“, „Baroko puošnumas valdovų pašlovinimuose“ ir „Šiuolaikinės karališkų atvaizdų interpretacijos“.

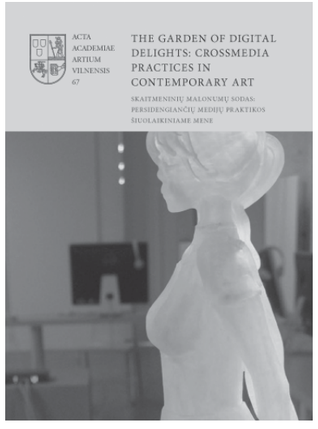

The Garden of Digital Delights: Crossmedia Practices in Contemporary Art/ Skaitmeninų malonumų sodas: persidengiančių medijų praktikos šiuolaikiniame mene. V., 2012
Sudarytojai *Christopher Hales, Renata Šukaitytė*
Dailininkas *Martynas Gintalas*

„Acta Academiae Artium Vilnensis“ 67 tomas, kuriame publikuojami lietuvių ir užsienio mokslininkų straipsniai, nagrinėjantys įvairias medijų taikymo praktikas šiuolaikiniame mene.

Giedrė Stonkutė
Baltiškosios metalo technologijos. V., 2012
Dailininkas *Martynas Gintalas*

Pirmoji naujos serijos knyga, kurioje publikuojamas Dizaino katedros magistrantės baigiamasis darbas.

Trumpai

• Vilniaus knygų mugės metu nemažo dėmesio susilaukė ir VDA leidyklos knygos. Vasario 21 d. Rašytojų kampe/LRT studijoje vyko Ramintos Jurėnaitės knygos apie Arūną Vaitkūną pristatymas. Dalyvavo autorė, R. Andriušytė-Žukienė, A. Barzdukaitė-Vaitkūnienė, T. Valiuvienė. Tą pačią dieną įvyko knygos meno konkurso „Vilnius 2012“ laureatų apdovanojimas ir knygų laureačių parodos atidarymas. Premijomis įvertintos šios VDA leidyklos išleistos knygos: Mato Dūdos „Trumpa esė apie giliaspaudę su netechnologiniais nukrypimais“ (apipavidalino Agnė Dautartaitė-Krutulė) ir Reginos Urbonienės „Petras Rauduvė. Grafika: kūrybos retrospektyva 1932–1993“ (apipavidalino Sigutė Chlebinskaitė). Aušra Lisauskienė (žr. I. Gelūno nuotr.; 15 min.lt) apdovanota už knygos „+1000° C=“ apipavidalinimą. Taip pat A. Lisauskienei įteiktas diplomas už Mariaus Šaliamoro knygos „Architektūrinė kompozicija/Architectural composition“ apipavidalinimą. Vasario 21–24 dienomis kūrybinėje studijoje „Tu gali sukurti knygą“, vaikų-paauglių salėje vyko VDA Grafikos katedros studentų knygų projektų paroda • Lietuvos vitražo patriarchas, ilgametis VDA profesorius Kazys Morkūnas įvertintas šių metų Vyriausybės kultūros ir meno premija. Tokia pat premija skirta ir VDA savo karjerą pradėjusiai šokėjai bei choreografei Loretai Juodkaitei. Vyriausybės kultūros ir meno premijos laureatams bus įteiktos Kovo 11-osios proga • Nuo vasario 13 iki 20 d. VDA buvo vykdomi tinklinės infrastruktūros atnaujinimo ir plėtimo darbai, siekta padidinti sistemos našumą ir internetinio ryšio kokybę •

Vilniaus dailės akademijos leidykla
Dominikonų g. 15, Vilnius 01131; el. p. *vidmantasj@inbox.lt*

Redaktorius
Vidmantas Jankauskas

VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJA

INFORMACINIS BIULETENIS Nr. 2 (219) 2013 VASARIS

LIETUVOS VALSTYBĖS ATKŪRIMO 95-OSIOS METINĖS

Vasario 15 d. „Titanike“ susirinkę VDA ir Lietuvos teatro ir muzikos akademijos bendruomenių atstovai kartu pažymėjo Lietuvos valstybės atkūrimo 95-ąsias metines. Šventėje dalyvavo garbus svečias, abiejų akademijų garbės daktaras prof. Vytautas Landsbergis. Svečias pasidalijo įdomiomis įžvalgomis apie Vasario šešioliktosios reikšmę mūsų kraštui, susipažino su vienoje iš „Titaniko“ ekspozicijų salių atidaryta paroda „LT identity: 10 metų tapatybės“

V. Jankausko nuotr.

Iš parodos „Postidėja II. Atstatomieji darbai“ atidarymo „Titanike“ *V. Jankausko nuotr.*

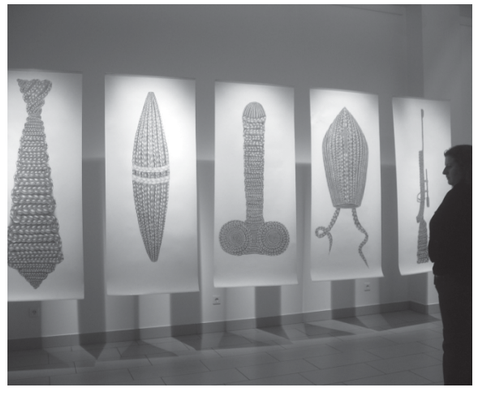

VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS KRONIKA

Vasaris

1 d. „Titanike“ atidaroma prof. Romualdo Inčirausko metalo plastikos paroda „Durbė, Žalgiris ir dar kai kas...“
1 d. VDA Telšių galerijoje atidaroma tapybos paroda „Donelaitis 2012“, skirta Kristijono Donelaičio 300 metų sukakčiai paminėti
4 d. Galerijoje „Akademija“ atidaroma Raimundo Sližio (1950–2008) tapybos paroda ir Pauliaus Juškos paroda „Kūnai ir žmonės“
7 d. VDA Telšių galerijoje atidaroma Tamaros Vasiliauskienės paroda „Pasaulis pro pasakų veidrodį“
7 d. Dizaino katedroje atidaroma „Electrolux“ maisto ir dizaino laboratorija
13 d. Tekstilės galerijoje-dirbtuvėje „Artifex“ atidaroma Tekstilės katedros trečiakursių paroda „Atvirai“
15 d. Valstybės atkūrimo dienos minėjimas. „Titanike“ atidaroma paroda „LT identity: 10 metų tapatybės“
18 d. Galerijoje „Akademija“ atidaroma doc. Alberto Domerecko kūrybinių darbų paroda
21 d. Ilgametei VDA darbuotojai kasininkei-buhalterei Janinai Franskevič – 60
21 d. Atvira dizainerio Boriso Berlino (Danija) paskaita Dizaino katedroje
21–24 d. VDA leidykla dalyvauja 14-oje tarptautinėje Vilniaus knygų mugėje
22 d. Pokalbis su knygos dailininku ir tipografu Tomu Mrazausku
28 d. „Titanike“ atidaroma moterų dailininkių darbų paroda „Postidėja II. Atstatomieji darbai“

VDA leidyklos stendas Vilniaus knygų mugėje

Prof. J. Adomonis su S. Vainilaitiene

Iš Pauliaus Juškos parodos „Kūnai ir žmonės“

Raimundo Sližio parodos fragmentas

Iš parodos „Atvirai“

Punsko lietuvaičiai nori studijuoti Lietuvoje

Vasario pradžioje Vilniaus dailės akademija gavo Lenkijos lietuvių jaunimo sąjungos valdybos pakvietimą dalyvauti Punsko Kovo 11-osios licėjaus organizuojamame susitikime su Lietuvos studentais, dėstytojais bei verslininkais. Tikslas – licėjaus mokiniams pasirinkti norimą universitetą ir studijų kryptį. Daugelis jų norėtų studijuoti Vilniaus ir Kauno universitetuose bei akademijose, tarp jų ir Vilniaus dailės akademijoje.

Į licėjaus sporto salę gausiai susirinko žingeidūs mokiniai ir atstovai iš įvairių Lietuvos mokyklų. Daugelis prelengentų gundė dideliais pinigais, jeigu pasirinktų verslines specialybes. Tuo tarpu prorektorius prof. A. Šaltenis savo pranešime demonstravo studentų kursinius ir baigiamuosius darbus ir kvietė rinktis dvasines vertybes. Pertraukos metu prorektorių ir manę apspito mokiniai, kurie klausinėjo kaip galima būtų mokytis mūsų Akademijoje. Šiuo metu Grafinio dizaino katedroje studijuoja punskietė Laima Birgelytė.

Mane dalyvauti šioje išvykoje pakvietė prorektorius. Mielai sutikau, nes pamatyti Punską buvo sena mano svajonė. Ši graži kalvota vietovė, supama vešlių miškų ir Punios ežero, istoriniuose šaltiniuose žinoma nuo 1597 metų, priklausė LDK, turėjo Magdeburgo teises. Po 1919–1920 m. kovų Punskas buvo atskirtas nuo Lietuvos, tačiau šiame krašte lietuvybė gyva ir šiandien. Lietuviai čia sudaro 85 proc. gyventojų, savivaldybės taryboje tik vienas lenkas. Veikia keli etnografiniai kolektyvai, 4 muziejai, šešiametė pagrindinė mokykla ir gimnazija su dėstomosiomis lenkų ir lietuvių kalbomis. Visas šis kompleksas pavadintas Dariaus ir Girėno vardu. Naujas licėjaus priestatas erdvus, gražiai įrengtas, turi įdomų muziejų. Mokykla leidžia mėnraštį „Dėmesio“, kuriame spausdinami ir moksleivių literatūriniai kūrinėliai. Savo jaukiame kabinete mus priėmė jauna direktorė Irena Marcinkevičienė. Malonų įspūdį padarė labai mandagūs mokiniai. Jie dažnai lankosi Lietuvoje, bendrauja su Baltarusijos ir Latvijos lietuviais. Mes licėjui padovanojome daug VDA leidykos knygų ir kitų vertingų leidinių. *Juozas Adomonis*

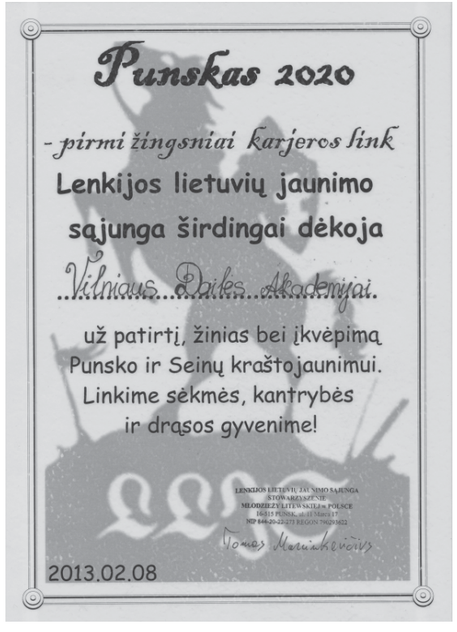

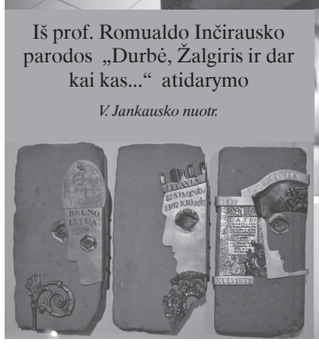
Iš prof. Romualdo Inčirausko parodos „Durbė, Žalgiris ir dar kai kas...“ atidarymo
V. Jankausko nuotr.

AKADEMIJOS ŽMONĖS

Eksploatacijos skyriaus vedėjas Rytis Rimantas ir Socialinės rūpybos skyriaus vedėjas Kazimieras Klimašauskas. *V. Jankausko nuotr.*

Rektorius prof. Audrius Klimas sveikina Janiną Franskevič. *L. Fiodorovos nuotr.*

Vidmantas Jankauskas

PERMAINŲ VERPETUOSE

Vilniaus ir Kauno dailės institutai pokario metais

Pradžia 2012. Nr. 10

Nuo tada ir nusistovėjo tvarka, kai geriausius studentus visokiais būdais imta verbuoti į komjaunimą, pradėta reikalauti, kad studentai dalyvautų „visuomenininiame darbe praktiškai apiforminant visuomeninio pobūdžio tarybines įstaigas ir kitką“.

Taigi, norimų greitų permainų nebuvo nei moksle, nei visuomeniniame gyvenime. Partiečiai gerai suprato, kad negalės išugdyti tikrų „socialistinės Lietuvos meno kūrėjų“, kol jų skonį ir pasaulėžiūrą formuos tarpukario Lietuvos dailė ir iš ten atėję pedagogai. Kovai su „buržuazinio meno atgyvenomis“ nepakako naujai įvestų visuomeninių disciplinų ir Rusijos bei TSRS tautų meno istorijos dėstymo. Nesant galimybės pasikviesti daugiau specialybės dėstytojų iš Maskvos ar Leningrado, reikėjo priversti vietinius pedagogus pradėti dirbti naujai, kūryboje perimti „socialistinio realizmo“ stilistiką. Puolimas prieš laisviau mąstančius dėstytojus ypač suaktyvėjo 1946 m., VKP(b) CK priėmus nutarimą dėl žurnalų „Zvezda“ ir „Leningrad“, o didžiausią mąstą įgavo po 1947 m. nutarimo dėl Muradeli operos „Didžioji draugystė“, paskelbusio tikrą žygį prieš formalizmą. Tipiškas galėtų būti vieno atvykėlio 1947 m. išsakytas priekaištas: „Dėstytojų pažiūros dar ne visai mūsų (suprask, „sovietinės“ – *V.J.*) ir neturi jie aiškių nuostatų dėl reikalavimų studentams“. O bene geriausiai partinis požiūris į senosios kartos dėstytojus suformuluotas 1949 m. į Maskvą pasiųstoje VDI mokslinės veiklos ataskaitoje, kur vienas skyrius taip ir pavadintas „Apie profesorių-dėstytojų kokybę“. Čia rašoma, kad „pagrindinė profesorių-dėstytojų kadrų sudėtis – pagyvenusio amžiaus, mokėsi pagal Vakarų Europos buržuazinių mokslininkų vadovėlius, jų mokytojais buvo buržuaziniai profesoriai, tame tarpe prof. Karsavinas, kai kurie mokėsi Paryžiuje, Berlyne ir kt. Vakarų Europos miestuose. Lankstymasis prieš buržuazinius mokslininkus ir Vakarų „kultūrą“ tvirtai laikosi jų pažiūrose, kas atsispindi paskaitų idėjiniame turinyje ir studentų idėjiniame-politiniame auklėjime.<...> Vakariniame Marksizmo-leninizmo universitete gautos žinios dar nerado vietos pritaikant praktikoje. Marksistinė-lenininė teorija nepersmelkia paskaitų ir politinio auklėjamojo darbo su studentais specialybinių katedrų planų. Senesniems specialistams skirta daugiau dėmesio perauklėjimui, bet formalizmo idėjos ir lankstymasis prieš Vakarus pagavo ir jaunus dėstytojus, su kuriais politinis auklėjamasis darbas vedamas itin nepakankamai, iš labiau pažangių dėstytojų neauginami katedrų, dekanatų darbuotojai“.

Kuo kvepia panašios kalbos puikiausiai iliustravo M. Bulakos pašalinimas iš Vilniaus dailės akademijos direktoriaus pareigų. 1946 m. vasario 1 d. už neatsargų elgesį tokio pat likimo susilaukė Kauno taikomosios ir dekoratyvinės dailės instituto direktorius prof. L. Strolis. Tų pačių metų birželio 1 d. „už ideologinį nenuoseklumą dėstyme“ iš Vilniaus dailės instituto išvarytas prof. J. Vienožinskis bei dailės istorijos dėstytoja doc. H. Kairiūkštytė-Jacinienė, o gruodžio 16 d. atleistas ir Meno istorijos katedros vedėjas prof. L. Karsavinas, kaip „ideologiniu požiūriu netinkamai atliekas pareigas“. Tiesa, nepraėjus ir metams, po pasižadėjimo „laikytis instituto programos ir jo vadovybės įsakymų“, bei gavus leidimą iš TSRS Aukštojo Mokslo ministerijos, L. Karsavinas vėl buvo sugrąžintas į darbą. Deja, neilgam. 1949 m. balandžio 2 d. „dėl atsilikusių pažiūrų ir ideologijos“ jis antrąkart atleistas iš instituto ir netrukus areštuotas. 1950 m. iš instituto pašalintas prof. V. Sezemanas. Politinių persekiojimų už savo praeitį neišvengė V. Drėma, B. Motuza-Matuzevičius, A. Morkūnas, už nesugebėjimą „deramai auklėti studentiją“ ne kartą linksniuoti A. Gudaitis, P. Galaunė, P. Sergijevičius, L. Mergašilskis, B. Uogintas, S. Subačiuvienė, už „neveiklumą ir bažnyčios lankymą“ nepasitikėta P. Aleksandravičiumi. Prisidengus „partinės kritikos ir savikritikos“ dogma būdavo puolami ir liberaliau mąstantys, sąžiningesni vietiniai komunistai (pvz., 1947 m. L. Vaineikytei kliuvo už „nerimtą požiūrį į savo darbą“, metais vėliau susigriebta, kad „nei Vaineikytė, nei Žebenkienė nepasisakė kritikuodamos buržuazinį meną“). 1949–1950 m. „už liberalizmą ir šciminiškumą institute“ savo atsiėmė ir direktorius V. Jurkūnas. Tačiau bene charakteringiausia tam laikotarpiui – doc. M. Bulakos pašalinimo iš instituto istorija.

Neslepiantis savo nuomonės ir tiesus, kartais net iki stačiokiškumo, Bulaka pirmiausia buvo nepriimtinas kaip Akademijos vadovas. Pašalintas iš direktoriaus pareigų jis ėmė kliūti ir kaip vengiantis naujos tematikos dailininkas, „per mažai kreipiantis dėmesį į kai kuriuos fakulteto ir instituto reikalus“ pedagogas. Viename partiniame susirinkime 1947 m. Lopuchovas jau atvirai apkaltina Bulaką, kad šis „dažnai ateina į užsiėmimus neblaivus ir, be abejo, blogai veikia studentus“. (*Tęsinys kitame numeryje*)